

Els germans Gabriel i Llorenç Beltran Oliver. Documents inèdits que es troben en el Centre de Recerca i Documentació Històrico-Musical de Mallorca

Antoni Mir i Marquès¹ i Joan Parets i Serra²

1: col·laborador del Centre de Recerca i Documentació Històrico-Musical de Mallorca

2: president del Centre de Recerca i Documentació Històrico-Musical de Mallorca

Resum

Aquest estudi pretén recopilar i valorar informació i dades rellevants sobre l'activitat musical de Gabriel Beltran i el seu germà Llorenç Beltran Oliver, a través de notes, correspondència i programes realitzats per diverses institucions. Creiem que això pot constituir un petit homenatge vers aquests dos germans i que, al mateix temps, es pot donar a conèixer una mica més la seva trajectòria, els seus treballs i composicions musicals realitzades a la ciutat d'Inca.

Gabriel Beltran i Oliver (Inca, 9.2.1884 – segle XX)

Fiscorn. Mestre. Director i compositor. Fill de Llorenç Beltran i Maria Oliver, i germà de Llorenç Beltran Oliver. Fou alta en la secció de música del Regiment en qualitat de músic de tercera classe l'1 d'abril de 1904. Fou baixa definitiva el 31 de març de 1907, en què passà al Regiment d'Infanteria d'Inca núm. 62 en situació de reserva activa, perquè feia tres anys que estava en servei actiu. Segons l'escalafó de 1921, ocupava plaça de músic de primera classe, amb antiguitat des del 20 de març de 1912, en el Regiment d'Infanteria Ordes Militars núm. 77. Sabem que es casà a Carmen (Múrcia) amb María Fernández l'any 1957 i que va ser director de la Banda de Música d'Alguazas (Múrcia). Coneixem un pasdoble dedicat a Destilerias Alguecares.

Llorenç Beltran i Oliver (Inca, 26.4.1881 – Ciutat de Mallorca, 18.4.1916)

Mestre. Director i compositor. Fill de Llorenç Beltran i Maria Oliver, i germà de Gabriel Beltran Oliver. Fou batejat a la parròquia de Santa Maria la Major d'Inca. Va realitzar els seus primers estudis musicals amb la banda del seu poble natal. Tocava el cornetí i es dedicava a tallar la pell de couro per fabricar sabates.

Amb data 16.05.2000, mossèn Joan Parets sol·licita al Ministeri de Defensa. Ejército de Tierra una fotocòpia compulsada de la documentació de "don Lorenzo Beltran Oliver". Des del Ministeri de Defensa, se li contesta amb el següent escrit:

“Consecuente con su solicitud de fecha 16.05.2000, le manifiesto que si desea fotocopia compulsada de la documentación relativa a DON LORENZO BELTRAN OLIVER, es preciso que previamente remita por giro postal o telegráfico, dirigido al ARCHIVO GENERAL MILITAR, PlazaReina Victoria Eugenia s/n, C.P. 40003-SEGOVIA, la cantidad de 460.- pts., importe de los gastos de reproducción y curso por correo certificado, más la aportación voluntaria de 25.-pts., para el Colegio de Huérfanos del Ejército, rogando haga constar en el texto del giro, número y fecha de esta comunicación.

Una vez recibido, se le enviarán las citadas fotocopias.

Segovia 31 de Mayo de 2000
EL CORONEL DIRECTOR

Fdo. Juan Vicente Hernández”

Mn. Joan Parets des de Sineu remet un gir postal de data 02 juny 2000. Al poc temps, rep contestació amb la documentació requerida:

“Como continuación al escrito de nuestra referencia, y una vez recibido el importe correspondiente, adjunto se remite fotocopia compulsada de la documentación relativa a:

DON LORENZO BELTRAN OLIVER
Segovia 09 de Junio de 2000
EL CORONEL DIRECTOR

Fdo. Juan Vicente Hernández”

A través d'aquest escrit podem saber que, als 17 anys, va començar com a educant músic voluntari la seva carrera militar al Regimiento de Infantería Baleares número 1, el 10 de desembre de 1898. Procedent de la classe de paisà, fou filiat com a voluntari per quatre anys i sense opció a premi pecuniari. Les seves aptituds musicals varen quedar demostrades cinc mesos després (dia 1 de maig de 1899) quan, per oposició, passà a ser músic de tercera classe, segons el nomenament aprovat pel capità general de districte amb data 30 d'abril. Per tant, ja de molt jove despuntava com un músic de futur.

El mes d'agost d'aqueix any, per falta greu de maltracte d'obra a un inferior –a l'educand Antonio Bennasar Ballester– se li formà expedient i se li imposà el correctiu de dos mesos i un dia d'arrest militar al castell de Sant Carles.

L'1 de març de 1901, també per concurs oposició, va passar a ostentar el càrrec de músic de primera classe, segons el nomenament aprovat pel capità general del districte amb data 14 de febrer, amb la graduació militar de brigada. És, per tant, un cas excepcional dins la carrera militar, ja que va passar de músic de tercera a músic de primera de forma directa, o el que és el mateix, va ascendir de caporal de primera a brigada sense passar pel grau de sergent. Posteriorment, el seu regiment va canviar de nom dues vegades; passa a ser “Regimiento de Infanteria Palma número 1” l'any 1904 i, més endavant, l'any 1906 passa a anomenar-se “Regimiento de Infanteria Palma número 61”. Fou baixa definitiva el 30 d'abril de 1916 per haver mort el 18 d'abril al quarter del Regiment a causa d'una angina de pit mentre assajava amb la banda de música, segons la comunicació donada pel capità de la companyia.

Gràcies a la tradició oral, sabem que al final del segle XIX va dirigir la Banda de Música d'Esporles un músic de llinatge Beltran, que tocava el cornet i que probablement era en Llorenç Beltran. En el llibre *La Banda de Música d'Esporles, més de cent anys d'història*, a l'apartat d'anècdotes, trobam una referència sobre una peça musical d'aquest compositor.

"...L'any catorze, la Banda d'Esporles, amb motiu d'una festa que es feia a la barriada de “Darrera sa Paret”, concretament a “sa Placeta des Pla”, va llogar alguns músics per reforçar la banda. Aquests eren: en Moragues, Els dos Vilas, en Gomila (clarinet) i en Llompart (clarinet). Tocaven el Vals “Las Virgenes” i en Llompart li posà la següent lletra:

Per Sant Pere bon amor
 Vos ja devieu ballar
 I jo estava al mig de la mar
 Dins el quarter de Maó.

Per Sant Pere bon amor
 Vos ja devieu ballar
 I jo devia plorar
 Dins el quarter de Maó.”

N'Antoni Llompart, paisà i amic seu, sempre contava, com a dada anecdòtica, que per realitzar les seves composicions feia servir una guitarra.

L'any 1902 es casà amb Francisca Campomar Cifre, i del matrimoni nasqueren tres fills. El major nomia Llorenç, la segona Maria i el més petit Antoni. Aquest darrer va néixer el 25 de desembre de 1909 i va morir el dia 11 de març de 1993 a Palma, i era oficial de l'Exèrcit.

Dos dies abans de la processó del Dijous Sant, que organitzà a les 18 hores la Diputació Provincial i amb sortida programada des de la Sang, es va produir de forma sobtada la mort de Llorenç Beltran. Era el matí, i la Banda de Música del Regiment estava assajant al quarter del Carme la marxa fúnebre Una memòria del compositor Baltasar Moyà. En aquests moments, el director va veure que Llorenç Beltran no es trobava bé i el va fer sortir de la formació. Com es pot interpretar en llegir la necrològica del diari La Última Hora del mateix dia (edició vespertina), va morir quasi al moment:

“Hoy nos ha sorprendido desagradablemente la noticia del fallecimiento ocurrido este mediodía, del músico de 1ª del Regimiento de Palma, don Lorenzo Beltrán.

Mientras estaba ensayando con la banda militar de que formaba parte, el Sr. Beltrán se ha sentido indispuerto retirándose del lado de sus compañeros.

El finado hacia unos 19 años prestaba servicio como músico en la referida banda y había demostrado su competencia como profesor de cornetín y también como compositor.

Últimamente había escrito una marcha fúnebre con el título ‘Pensamiento’ que debía estrenar la Banda Municipal en la procesión de Jueves Santo.

Dicha composición será estrenada mañana y la ejecutará la banda del Regimiento de Palma en el acto del entierro del malogrado Sr. Beltrán.

En los primeros momentos de sufrir el ataque han acudido los médicos don Bernardo Riera y don Antonio Ramis, quienes han prodigado los auxilios de la Ciencia, resultando ineficaces.

El Sr. Beltrán ha sido conducido al Hospital Militar.

Mañana se efectuará el entierro que promete verse concurridísimo, pues el difunto contaba con muchas amistades.

Enviamos a su esposa, hijos y demás familia nuestro más expresivo pésame”.

La desaparició de Llorenç Beltran va sorprendre a tothom. De fet, al diari La Almudaina del mateix dia de la seva mort, podem trobar la següent notícia:

“En la procesión del Jueves Santo la Banda Municipal (dirigida por el Sr. Serra) estrenara una marcha fúnebre titulada ‘Pensamiento’ compuesta por el músico de 1ª del Regimiento de Palma don Lorenzo Beltrán.”

A l'acta de defunció trobam:

“En la ciudad de Palma, capital de las Baleares, a las nueve horas del día 17 de abril de mil novecientos diez y seis, ante don Francisco Rius y Ripoll, abogado suplente del juez municipal del distrito de la Catedral y Don Baltasar Marqués, secretario, se procede a escribir la defunción de don Lorenzo Beltrán Oliver, natural de Inca, término municipal de idem. Provincia de Baleares, de treinta y cinco años de edad, casado, músico de primera de regimiento de infantería de Palma número 61. Domiciliado en esta ciudad, falleció a las doce horas cuarenta y cinco minutos del día de ayer en el Cuartel del Carmen, a consecuencia de angina de pecho”.

En plena Setmana Santa

Des que el professor de Filosofia mossèn Guillem Muntaner pronuncià el pregó “La mística dels ulls oberts. Pollença davant la Setmana Santa 2012”, es viu en plena Setmana Santa, encara que els actes més destacats encara han de venir.

Mossèn Guillem Muntaner va oferir una reflexió sobre els valors religiosos davant una situació de crisi que va molt més enllà de la qüestió econòmica. Amb algunes pinzellades sobre les particularitats de Pollença, mossèn Muntaner va aprofundir sobre el tema amb gran quantitat de referències a pensadors contemporanis.

A continuació, la Banda de Música de Pollença va oferir un breu concert que s'obrí amb el tema *Pensamientos*, del músic militar Lorenzo Beltran, padrí de Llorenç i Rafel Cortès, “Bibí”.

Abans de començar, Xavier Cifre Cortès, un nét de Llorenç “Bibí”, va explicar la història que acompanya aquests *Pensamientos* que Lorenzo Beltran va compondre als 35 anys i que li valgué la vida. I és que el director de la Banda Militar de la qual formava part Lorenzo li encomanà que, ja que n'era el compositor, fos el director de la peça en la seva estrena. El jove Lorenzo, però, no se'n sortia gens bé i, en un dels assajos, patí un atac de cor. La desgràcia va voler que *Pensamientos* s'estrenàs en el funeral de Lorenzo Beltran.

Després d'aquesta entranyable obra, els músics de la Banda de Música de Pollença, molts dels quals mostraren llaços a favor del català a les solapes, interpretaren *The Sound of Music*, *Contrasto Grosso* i *Eó*.¹

Les seves composicions

Las Vírgenes: vals

El pito: polca

Mazurca del cornetín: masurca

Pensamiento: marxa fúnebre

Instantánea: gavota banda

Pilar: dansa piano

La doloretas: jota

Neutral: vals

Ton pare no té nas: polca

Moscona: masurca

Abanera: havanera

Flor de almendro: dansa piano

Socorro: dansa piano

A la gloria: americana

1. Redacció: Tema. “En plena Setmana Santa” P i P. Núm. 399 – De l'1 al 15 d'abril de 2012, 16.

 MINISTERIO DE DEFENSA EJERCITO DE TIERRA CUARTEL GENERAL DEL EJERCITO	INSTITUTO DE HISTORIA Y CULTURA MILITAR ARCHIVO GENERAL MILITAR DE SEGOVIA Plaza Reina Victoria Eugenia s/n 40071 SEGOVIA. Telef. 921-460728			
	S/ Ref.	Núm.	Fecha	N/ Ref. IHCMSEG S.T.

ASUNTO : Remitiendo fotocopia de documentación.

Como continuación al escrito de nuestra referencia, y una vez recibido el importe correspondiente, adjunto se remite fotocopia compulsada de la documentación relativa a:

DON LORENZO BELTRAN OLIVER

Segovia 09 de Junio de 2000
EL CORONEL DIRECTOR

Juan Vicente Hernández
Fdo. Juan Vicente Hernández

SR. D. JUAN PARETS
PLAZA SANTA CATALINA TOMAS, 2
07510-SINEU (MALLORCA)

Figura 1. Fotocòpia de documentació de don Lorenzo Beltran (9 de juny de 2000)

Conclusions

Alguns escrits i composicions, i sobretot la marxa fúnebre *Pensamientos*, obra que per desgràcia es va estrenar en el funeral d'un jove Llorenç, ens porten a conèixer la curta carrera de dos germans que probablement en altres circumstàncies podrien haver arribat a aconseguir fites més rellevants.

Bibliografia

AULÍ GINARD, Antoni; GARAU MORANTA, Bartomeu. *La Banda de Música d'Esporles, més de cent anys d'història*. Palma, 1998.

BOVER, J.; PARETS, J. *Balearica 4. Música impresa (2003-2008)*, núm. 4.248.

CASARES, Emilio: *Diccionario de la Música Española e Hispano Americana*. Madrid 1999-2002 (10 volums).

DIVERSOS AUTORS. *Gran Enciclopèdia de Mallorca*. Palma de Mallorca. Vol. II. Promomallorca Edicions, SL, 1989-1998, pàg. 74. .

DIVERSOS AUTORS. *VI Jornades d'Estudis Locals*. Inca, 2004, pàg. 179-183.

DMEHA. Vol. II, pàg. 348.

ESTEVE, Josep-Joaquim. *Història de les bandes de música de Mallorca*. Volum I. Consell de Mallorca, 2009, pàg. 255.

ESTEVE, Josep-Joaquim; i GARAU, Bartomeu. "Els nostres compositors; Llorenç Beltran i Oliver – Antoni Torrandell i Alomar", dins *Faristol*, núm. 5 (juliol de 2001). Palma; Federació Balear de Bandes de Música i Associacions Musicals, 2001, pàg. 20.

PARETS I SERRA, J.; ESTELRICH I MASSUTÍ, P.; MASSOT I MUNTANER, B. *Diccionari de compositors mallorquins (segles XV – XIX)*. Edicions Cort, 1987.

PARETS I SERRA, J.; ESTELRICH I MASSUTÍ, P.; MASSOT I MUNTANER, B. *Compositors de les Illes Balears*. El Gall Editor i Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, 2000.

P i P. Redacció: "En plena Setmana Santa". Núm. 399 – De l'1 al 15 d'abril de 2012.

Revista *Sa Marjal*, 1924, pàg. 78.

Revista *Sa Marjal*, 1926, pàg. 127-128.

Fonts documentals

Arxiu musical de Bartomeu Lladó. Esporles

Arxiu musical de la Banda Lira Esporlerina

Centre de Recerca i Documentació Històrico-Musical de Mallorca

Fundació Bartomeu March

Instituto de Historia y Cultura Militar. Archivo General Militar de Segovia. Plaça de la Reina Victoria Eugenia, s/n-40071 Segòvia.

Registre Civil de Palma de Mallorca

Fonts orals

Llompart i Reixach, Antoni

Francisca Llinàs, "Madò Gira"

Bartomeu Garau Lladó